

Kerékgyártó István: ha életben tartjuk a szörnyet, úgy kell nekünk (2.)

Németh Péter | 2021. augusztus 8. 07:25

https://hirklikk.hu/kozelet/kerekgyarto-istvan-ha-eletben-tartjuk-a-szorny-et-ugy-kell-nekunk-2/385284?fbclid=IwAR2JEAf8tpwBH7jDLOPHbCdRrsak8gpD_MGyfzRdJthvxQ7-rVjL5gCPHz8

„Ma a választók durván egyharmada Fidesz-szavazó, egyharmad ellenzéki, és egyharmad bizonytalan. Abban bízom, hogy ehhez az utóbbi csoporthoz nem pusztán az agymosás jut el, hanem a valóság is. Rajtuk múlik majd az eredmény, hogy nekik hirtelen elégük lesz-e abból, amit a hatalom művel. Azok a botrányok, amelyek most rakódnak egymásra, így, együttesen, elhozhatják a változást. Ezek az ügyek – megfigyelési botrány, a homofób törvény, gazdasági lecsúszásunk az uniós országok legvégére, stb – lassan-lassan erodálják a Fideszt és Orbánt” – nyilatkozta Kerékgyártó István író, aki a beszélgetésünk első részében a diktátorok hasonló vonásairól beszélt. Orbánt sem hagyta ki, noha az interjú a Szeretett gazdám című regénye kapcsán készült, amelyben – hivatalosan – nem Orbán a főhős.

– Hogy látod: a diktátorok már fiatalabb korukban is bizalmatlanok, nem engednek magukhoz közel senkit – csak a disznót –, vagy épp a tanulmányaik alapján jutnak el odáig, hogy senkiben ne bízzanak?

– Nyilván a tanulmányaikban is látják, hogy min és hogyan bukhatnak el a vezérek, de az is fontos motiváció, hogy igazából nem bízhatnak meg senkiben, főleg nem az elitben, hisz' annak gyakran szilárd értékei vannak. Ott gyakoriak a mellérendeltségi viszonyok, amelyek polgári értékek, a diktátor hajlamúak meg az alá-fölérendeltséget kedvelik, főleg, hogy ők állnak fölül, és folyamatosan rugdosnak mindenkit maguk alá. Ezen az úton a diktátorjelölt úgy véli, hogy mindenki vagy felette, vagy alatta áll, persze a cél, hogy mindenki alá kerüljön – itt értelmezhetetlen a mellérendeltségi viszony. Ami pedig a barátság, a normális emberi kapcsolat alfája és ómegája. Viszont, ha sikerül, mindenkit magam alá kényszeríteni, akkor miért osszam meg vele a terveimet? Ha netán ezt megtenném, sebezhetővé válok – okoskodik a diktátor. Ezért persze végtelenül magányossá válik.

– A beszélgetés elején azt mondtad, hogy ez a rendszer már megbukott, kicsit olyan hangsúllyal említetted, hogy már nem is érdemes vele foglalkozni...

– Dehogyan is, nagyon is érdemes! ... Csak nekem, mint írónak, aki évekre készítek magamnak programokat, hisz' egy regény megírása két-három-négy esztendő, már nem ezzel kell foglalkoznom, mert mire én befejezem a következő regényemet, addigra itt eldőlnék a dolgok. És nagy valószínűséggel úgy dőlnek el, hogy megbukik ez a rendszer. Ha meg mégsem, nos, akkor azért nincs már nekem dolgom ezzel, mert akkor már nem is írhatok ebben az országban. A hazámban. Az állami médiában néhányan már most sem létezünk, onnan már le vagyunk tiltva. Korábban hívtak könyvtárakba író-olvasó találkozókra, a közrádióba, köztévébe, műveimet feldolgozták, ezek teljesen megszűntek. Vagyis, ha ez a kormány marad, akkor már tényleg mindenünnen kiszorítanak bennünket, már ilyen lapok se lesznek, mint ez, ahol most nyilatkozom. Ez a vezetés már minden szinten (civilizált világ, gazdasági mutatók, szociális

gondoskodás, sajtószabadság, szabadságjogok, tisztességes verseny, stb, stb.) ellehetetlenítette magát, gondolom én, és ezért is hiszek a bukásában.

– **De a diktátorok általában nem hagyják magukat leváltani...**

– Orbán ilyen szempontból nem olyan diktátor, mint Sztálin. Magyarország még tagja az uniónak, hisz' kell az onnan jövő pénz, ezért a demokratikus jogállam csírái változatlanul megvannak. Ezért hiszek abban, hogy Orbán leváltható, választásokon is. Viszont, ha még egyszer nyer, akkor ez a kevés demokratikus elem is eltűnhet.

– **Amúgy – hiszen ezért is helyezted át Kelet-Európába Magyarországról a regényedet –, miért szükségszerű, hogy ezek az országok előbb-utóbb belekapaszkodnak egy Vezér-alkatú vezetőbe?**

– Ennek történelmi hagyományai vannak. Látjuk azt a repedést Európában, amely a több évszázados polgáriasodású múlttal rendelkező országok és a kelet-európaiak között húzódik. Nálunk nagyon sok a jobbágy-lelkületű, szerencsétlen ember, aki a felsőbbtségtől várja, hogy valamilyen sorsot kapjon tőle. Hiába volt a rendszerváltás, ez így maradt. Az osztrákok nagy nemzeti költője, Franz Grillparzer mondja, hogy a változás soha nem olyan nagy, mint amilyennek először látszik. Ugye azt hittük akkor, hogy tényleg hatalmas a változás. De nem. Nem, mert ottmaradnak azok a mélyebb beidegződések, a szokások, a félelmek, a ne szólj szám, nem fáj fejem attitűd. A jobbágyi lelkület, amellyel a földesurak akaratára rábólintottak évszázadokon keresztül. Ez generációkon keresztül hagyományozódott át, és nem úgy, mint egy francia, németalföldi, de még egy osztrák parasztnál is, aki már kétszáz évvel ezelőtt is polgárnak tartotta magát.

– **Az ugyancsak kimondható ezekre a rendszerekre, hogy a váltás utáni időszak vezetőinek nagyjából egyharmada az állampárt besúgója volt? Azért**

kérdezem így, mert a regényedben statisztikailag nagyjából ez számolható ki...

– Pontos számot nem tudok, azt viszont igen, hogy amikor Antall József megkapta, hogy az új parlamentben hányan vannak, akik dolgoztak a korábbi állambiztonságnak, akkor nagyon-nagyon meglepődött. Ezért is maradt el a tabula rasa, ezért nem hozták nyilvánosságra az ügynökök nevét, mind a mai napig. Nekem például egy egyetemi cimborám mondott le a képviselőségről (SZDSZ-es volt), mert pártja megtudta besúgó múltját. Igen, mindenütt működött a titkosszolgálatok erős befolyása, valamennyi országra jellemző volt ez. Hogy mi ennek az oka? Nos, ez szerepel a regényben. Az az ok, hogy a rendszerváltozás hajnalán, amikor elindultak az ellenzéki mozgalmak, akkor a titkosszolgálatok minél több emberüket igyekeztek beépíteni oda. És ezek mit csinálnak? Ők kiabálnak a legbátrabban, hiszen ez a dolguk. És olyan bátran, meggyőzően beszélnek, hogy azonnal ki is választódnak, ezért őket küldik első helyen a parlamentbe.

– De van-e olyan pont, amikor mindezt megelégedi a társadalom többsége, vagy az a vérmérséklet, amelyet Magyarországon tapasztalunk, nem változik?

– Azt, hogy nagyobb tömegek kimenjenek az utcára, nem tudom elképzelni. Itt nincsenek éhséglázadások, csak – ahogy a minap olvastam a Népszavában – éhség van. A mélyszegénységben élők biztos nem mennek ki, azt sem tudják, mi történik körülöttük. Semmiről nem tudnak. A városi polgárok meg ahhoz kevesen vannak, hogy igazi mozgalom alakuljon ki. Ma a választók durván egyharmada Fidesz-szavazó, egyharmada ellenzéki, és egyharmada bizonytalan. Abban bízom, hogy ehhez az utóbbi csoporthoz nem pusztán az agy mosás jut el, hanem a valóság is. Rajtuk múlik majd az eredmény, hogy nekik hirtelen elégük lesz-e abból, amit a

hatalom művel. Azok a botrányok, amelyek most rakódnak egymásra, így együttesen, elhozhatják a változást. Ezek az ügyek – megfigyelési botrány, a homofób törvény, gazdasági lecsúszásunk az uniós országok legvégére, stb – lassan-lassan erodálják a Fideszt és Orbánt. Persze nyilván nem a kormánypárt hívei lesznek azok, akik elfordulnak a Fidesztől, ők feltétel nélkül elfogadnak mindent Orbántól.

– **Ők a disznók...**

– A regényben ilyen a disznó, de nem akarom ezzel azt mondani, hogy ők disznók...

– **Én is csak a rajongásra, a feltétlen hitre akartam utalni...**

– Igen, így van, de azt nem akarnám, hogy bárki azt mondja, ledisznózom a fideszeseket. Én a naiv odaadásról és hitről beszélek. Velük szemben nincsenek érvek, fölösleges próbálkozni. Természetesen ilyen van a másik oldalon is. Ezért hangsúlyozom: a bizonytalan egyharmad az érdekes és kérdéses.

– **És a fiatalok? Ők szoktak forradalmat csinálni. Az értelmiségit azért nem említem, mert végletesen megosztott ez a réteg...**

– A fiatalok épp annyira. Állást akarnak, valami jó államit, vagy esetleg valamelyik multinál, ahol nem politizálnak. A fiatalok nagy része tehát – már aki Magyarországon helyezkedik el – belesimul a rendszerbe, és nem szívesen vállalja a nyílt konfrontációt. Akinek meg végleg elege van, az inkább elmegy külföldre.

– **Visszatérve a diktátorokhoz, említetted – még a telefonon történt egyeztetésünkör –, hogy olvastad egy osztrák szerző könyvét, amely a**

diktátorokról szolt, orvosi szemmel. Lehet tehát azt mondani róluk, hogy orvosi esetek?

– Az említett osztrák író – amúgy orvosprofesszor – két szempontból vizsgálja a diktátorokat: egyrészt pszichiátriai esetként, másrészt fizikai állapotuk szerint. Nos, ez utóbbi szempontból nagyon különbözőek: Hitlernek emésztési gondjai voltak, Napóleon utolsó éveiben elkezdtek nála a női hormonok túltengeni, és így tovább, e téren nincs közös mintázat. Viszont a lelki alkatnál megfigyelhetünk egy már gyerekkorban abuzált, megszegényített időszakot, és ebből nő ki náluk a csillapíthatatlan hatalomvágy, a világon való bosszúállás terve. Később pedig, amikor olyan emberek veszik körül, akik mindenre csak bólogatnak, akkor kialakul bennük egy onnipotencia, a mindenhez értés hite. Nem véletlen, hogy vannak országok, ahol csak meghatározott időt engednek a törvények a hatalom birtoklására, mert egy idő után, ha folyamatosan hatalomban marad valaki, akkor – akarva, akaratlanul – tévedhetetlennek kezdi hinni magát. Aki ellentmond neki, azt eltávolítják, illetve csak olyat hagy maga körül, aki kritikátlanul kiszolgálja. Persze azáltal, hogy változatlanul hatalomban vannak, igazolva is látják tévedhetetlenségüket. Megerősítve érzik magukat, hogy ők a legjobbak, hogy hiba nélkül valók, miáltal – szükségszerűen – kialakul bennük egyfajta örület. Mondok erre idézeteket is. Napóleon azt írta: „Római császár vagyok, mégpedig a cézárok legjobb fajtájából. A kisujjamban több tudás van, mint valamennyi alattvalóm fejében, összesen.” Vagy itt van egy Hitler-idézet: „Minden szerénységem mellett, meg kell említenem saját személyiségemet. Nyilván soha senki nem fogja úgy bírni az egész német nép bizalmát, mint én. A jövőben nyilván nem lesz soha olyan tekintélye senkinek, mint amilyen nekem van. Tehát az, hogy én létezem, igen nagy érték.” Később azt mondja: „Zseniális, a világot felforgató alkotásaim vannak, és amikor erre gondolok, úgy érzem, már nem is tartozom a halandók közé”. És még sorolhatnám az idézeteket. Egyébként nem pusztán arról van szó, hogy

ezek az emberek eleve sérültebbek, ebből talán csak annyi fakad, hogy mindenáron akarták a hatalmat. Csakhogy másfajta tulajdonságok kellenek a hatalom megszerzéséhez, és mások a folyamatos megtartásához. Ez utóbbival kapcsolatban pedig arra jutottam, hogy majd' mindegyiknél van egy nagy árulás. Vagyis árulókká kell válniuk. Korábbi saját eszményeiket kell elárulniuk. Nézzük csak a magyarokat: Horthy elárulja a királyt, Kádár elárulja a forradalmat, Orbán pedig a rendszerváltást. Ők is, a korábban említett példák is, egy nagy árulást követnek el, majd újabbat és újabbat, hogy örökké hatalmon maradjanak. Nyugodtan mondhatom: pszichiátriai esetté válnak. Elhiszik magukról, hogy tévedhetetlenek, és miért ne hinnék, ha a környezetük folyamatosan ezt erősíti bennük. Ceausescu, még a kivégzőosztag előtt is azt hitte: mindenki szereti őt, ő valóban a Kárpátok géniusza. Azt állítom tehát: a diktátorok zömében volt némi kórosság, és így jutottak a hatalomba, utána viszont, annak megtartásához már egy kiteljesedő örület vált a jellemzőjükké. És ezt az örületet látom már a Fidesz háza táján is. Hát mi mással magyarázhatnánk ennek a tervezett népszavazásnak az örültbe hajló kérdéseit, ezt a Brüsszel elleni eszement „szabadságharcot”, a csillogó stadionok épülését a lekoszlott magyar valóságban, a magyarok csatlakozását a türk tanácshoz, az Üzbég-Magyar Burgonyakutató Központ létrehozását, Orbán politikai vezetőinek benyalós, tragikomikus Facebook-bejegyzéseit. Ez a világ már halott, ezek az utolsó tragikomikus rúgásai. És, ha még életben tartjuk ezt a szörnyet, akkor úgy kell nekünk.